

ДЕЈАН Д. НОВАКОВИЋ*
Министарство правде
Републике Србије
ЖЕЉКО В. ЛАЗИЋ
Академија за националну безбедност
Београд

УДК 343.8:001.893
Прегледни рад
Примљен: 21.12.2019
Одобрен: 23.01.2020
Страна: 343-359

ОПТИМИЗАЦИЈА МОДЕЛА УПРАВЉАЊА РИЗИКОМ ОД ПОЖАРА У УСТАНОВАМА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

Сажетак: Реализовано теоријско и емпиријско истраживање у оквиру овог рада усмерено је на сагледавање актуелног стања у области управљања ризиком од пожара као и саме организације и начина спровођења мера заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција у Републици Србији. Истраживањем су обухваћена питања која су дефинисана проблемом и предметом истраживања, циљевима и хипотетичким оквиром уз примену одговарајуће методологије. Циљ истраживања је био да се на основу теоријских и емпиријских истраживања и добијених резултата, изврши њихова презентација, дискусија и анализа и изведу закључци који ће бити основа за предлог оптималног модела управљања ризицима од пожара у установама за извршење кривичних санкција у Републици Србији. Када је у питању оптимизација модела управљања ризиком од пожара у установама за извршење кривичних санкција, за њих важе иста правила која се примењују у свим казнено-поправним заводима у Републици Србији.

Кључне речи: пожар, затвори, систем, заштита, превенција

Увод

Систем управљања превентивном заштитом од пожара има за циљ широк спектар заштите у којима управљају службе за заштиту од пожара у свим заводима. Управљање ризиком од пожара и експлозија посебно је значајно за објекте са високим степеном угрожености од пожара (прве категорије), у циљу спречавања изазивања инцидентних ситуација и штетних последица, бољег разумевања ове проблематике и спречавања нехатног и неодговорног односа у спровођењу законских одредби, техничких прописа и норми и других безбедносних мера. Заштита од пожара је посебна област у систему безбедности, која даје значајан допринос укупном стању безбедности сваког система. Због тога,

* upravnikdn@gmail.com

заштита од пожара треба да представља континуалан процес који се обавља константно, а посебно у системима у којима постоји реална опасност и ризик од пожара и експлозије.

У раду су приказани и анализирани системи оптимизације модела и прорачуни управљања ризиком од пожара у установама за извршење кривичних санкција са студијом случаја КПЗ Пожаревац-Забела. Извршено је и емпиријско истраживање и анкетирање запослених у установама за извршење кривичних санкција кроз анониман упитник на основу кога су добијени подаци о чињеничним стањима ризика од пожара и саме организације мера заштите од пожара.

Организација система заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција

Основни захтев за заштиту од пожара и експлозија поставља се организацијама и установама кроз организовање организационих и технолошко-техничких мера заштите. Мере заштите од пожара и експлозија чине техничко-технолошке и организационе мере, чији је циљ искључивање могућности настанка пожара и експлозије и то су: мере заштите од пожара предузете при пројектовању и изградњи објеката и производних капацитета, мере заштите од пожара и експлозија, које се остварују при употреби објеката и вођењу технолошког процеса тј. у коришћењу производних капацитета. Организационе мере заштите обухватају активности: добро познавање и испуњавање правила заштите од пожара и експлозија при извођењу технолошког процеса, одржавање реда на територији објекта, путева, пролаза и прилаза до зграде, објекта и места за напајање водом, упознавање субјеката у процесу са основним изворима опасности и узроцима паљења, одржавање уређаја за гашење пожара и система за откривање, дојаву и сигнализацију пожара, утврђивање поступка за алармирање, локализацију и гашење пожара, обука запослених за коришћење апарата и уређаја за гашење почетних пожара (Радмилац, 2000:213).

За све критичне операције и активности утврђују се опасности и штетности и какав утицај имају или могу имати на безбедност са аспекта заштите од пожара што се евидентира у Извештају о праћењу спровођења мера заштите од пожара. На основу прикупљених информација, идентификују се све значајне опасности, које се анализирају и на основу којих се утврђују ризици. Након сакупљених информација о операцијама, активностима, процесима, производима или услугама и опасностима и штетностима које могу да се јаве, следи процена ризика (табела 1), која се своди на процену вероватноће настанка опасности и озбиљности последица која може да доведе до пожара и експлозија, чиме могу настати велике материјалне штете.

Табела 1. *Процена ризика (Ристић et al., 2008:113).*

	Ниво ризика	Акција
Укупна Оцена резултати	Прихватљив (незнатан) I	Не захтева се никаква акција.
	Мали (допустив) II	Нема потребе за додатним активностима при управљању операцијом. Може се размотрити економски исплативије решење или унапређење без додатних улагања. Потребно је пратити ситуацију, како би поседовали информације о спровођењу прописаних активности.
	Умерен III	Потребно је уложити напор како би се смањило ризик, али трошкови превенције морају бити пажљиво планирани и ограничени до извесног нивоа. Потребно је дефинисати рок за спровођење унапређења. Код оних догађаја код којих могу наступити изузетно опасне последице, потребно је додатно проверити вероватноћу настанка таквог догађаја како би се дефинисао потребан ниво активности на ублажавању ризика.
	Висок (знатан) IV	Не сме се започети са датом активношћу док ниво ризика не буде снижен. Могу бити потребна знатна средства како би се ризик смањило. Ако се ризик односи на све започете активности, потребно је предузети хитне акције на смањењу нивоа ризика.
	Екстремни (недопустив) V	Активност не сме бити започета ни настављена, све док се ниво ризика не смањи. Ако ни предузимањем мера и средстава није могуће смањити ниво ризика, активност мора остати забрањена.

Оптимизацијом система заштите од пожара постићи ће се циљ да преиспитивањем опасности узимају у обзир све промене у операцијама, као и у окружењу које могу довести до повећања опасности или пак смањења опасности (реконструкције објеката, погона, постројења, промене у процесима, технологији, увођење нових процеса, производа/услуга, енергената, промена организационе структуре, измене у законима, прописима, озбиљнији инциденти, акциденти, ванредне ситуације (Старчевић, 2010:78). Организација треба да усвоји контролне мере (табела 2). које се користе за отклањање, смањење или спречавање ризика, којим се у знатној мери повећава степен безбедности и дате су у следећој табели:

 Табела 2. *Мере за редукцију ризика од пожара (Старчевић, 2010:78).*

Контролне мере	Коментар
Елиминисање ризика	Елиминисање ризика треба да буде први избор.
Замена са мање опасним	Заменити са мање опасном материјом, процесом или опремом.
Техничко-технолошка мера Редизајниране опреме или процеса	Редизајнирати – изменити активност, процес, преуредити простор или инсталирати посебну опрему.
	Изоловати запосленог од опасности/ризика.
Административне контроле	Примена процедура или инструкција како би се минимизирала изложеност ризику.

Средства за гашење пожара	Ово је најмање прихватљива мера и примењује се уколико изложеност ризику не може да се смањи на други начин. Ова мера не контролише опасност на извору већ се користи као корективна мера за елиминисање насталог ризика/пожара
---------------------------	---

Превенција заштите од пожара (Спасић, 2000:37) обезбеђује се планирањем и спровођењем превентивних мера и радњи тако да се што ефикасније спречи избијање пожара, а да се и у случају пожара ризик по живот и здравље људи и угрожавање материјалних добара, као и угрожавање животне средине сведе на најнижу могућу меру и пожар ограничи, стави под контролу на самом месту избијања у најранијој фази његовог настанка. У циљу отклањања узрока пожара, спречавања избијања ширења и гашења пожара, спасавања лица и имовине угрожене пожаром у објектима КПЗ, као и на простору око њих, примењују се следеће мере заштите од пожара:

Мере заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција:

1. При пројектовању и извођењу радова, адаптацији и реконструкцији постојећих објеката, пројектовању и изградњи нових објеката, уградњи уређаја и опреме у објектима, експлоатацији и одржавању објеката, примењују се законом прописани технички нормативе и стандарди заштите од пожара.
2. Објекти КПЗ морају бити снабдевени хидрантима, пп апаратима и другом прописаном опремом за гашење пожара. Број, врста и локација ових средстава утврђује се Планом заштите од пожара и прописаним техничким нормативима и стандардима за заштиту од пожара.
3. Електричне, вентилационе, гасне, топлотне, громобранске, канализационе и друге инсталације и уређаји у објектима КПЗ морају се извести, односно поставити на начин на који не представљају опасност од пожара. За исправно функционисање наведених инсталација одговоран је руководилац организационе јединице у оквиру које се врше задаци и послови одржавања појединих инсталација и уређаја.
4. У објектима односно деловима објекта КПЗ у којима се држе или користе запаљиве течности, запаљиви гасови, експлозивни и други лако запаљиви материјали или стварају експлозивне смеше (у даљем тексту: “Опасне материје”) забрањено је: пушење, употреба отворене ватре-пламена, употреба светилки са пламеном и средства за паљење, употреба алата који варниче, коришћење грејних уређаја са усијаном површином, као и држање материјала који је склон samozапалењу. Планом заштите од пожара одређују се просторије у објектима КПЗ у којима је видним ознакама забрањено наведено.
5. Смештај и чување опасних материја може се вршити само у посебним магацинским просторијама објекта КПЗ који су изграђени у ту сврху, а према прописима о смештају и чувању истих. У просторијама у којима се при раду употребљавају опасне материје, исте се држе у прописаним посудама и у количини потребној за рад једне смене, а све према прописима о употреби опасних материја.
6. Боце са компримираним гасовима и гасовима у течном стању складиште се и употребљавају у складу са важећим прописима.
7. Забрањено је одмашћивање и прање масних запаљивих течности, а посебно док се исте налазе у процесу рада.
8. Истрошени материјали, масти, уља, поварене боје, масне крпе, пуцвалт, пластична и друга амбалажа, дрвена пиљевина, као и други отпадни материјал морају се по завршетку радне смене изнети из радних просторија и одлагати у металне посуде са поклопцем на за то одређеном месту.

9. Ускладиштење материјала у магацинима и другим просторијама врши се у складу са важећим прописима и стандардима у Републици Србији, с тим што се посебно води рачуна да се обезбеде несметани пролаз и одговарајуће растојање ускладиште-ног материјала од извора енергије.

10. Котрљајућа и клизна лежишта морају се редовно подмазивати и заштити од пре-грејавања и продора прашине.

11. Пуњење резервоара течним горивом може се вршити само у присуству одговор-ног радника који је за то обучен.

12. Приликом утовара и истовара камиона, приколица и других возила натоварених опасним материјама, возач и складиштар (магационер), односно лица која обављају ове послове, одговорни су за предузимање мера заштите од пожара и експлозија, односно за правилан утовар и истовар у складу са Законом и овим Правилном. Ово се односи на лакирнице и делове осталих објеката у којима је висока опасност од изби-јања пожара.

13. Запаљива течност, мазут и дизел Д2 не смеју се преко канализационе мреже од-водити у главну канализациону мрежу.

14. На степеништима, таванима и поткровљима забрањено је држање било каквог материјала и опреме, изузев опреме и средства за гашење пожара.

15. Сечење, варење и лемљење судова у којима су биле запаљиве течности, може се вршити само након прања или истискивања пара запаљивих течности инертним гасом.

16. У просторијама КПЗ не смеју се употребљавати решои, грејалице, електрични радијатори и други слични термо-електрични апарати односно грејна тела, осим у посебно опремљеним просторијама за ту намену и уз претходно прибављену саглас-ност Службе заштите од пожара КПЗ.

17. Прилазни путеви, улази, излази и степеништа у објектима КПЗ морају увек бити слободни за несметани пролаз свих лица у случају пожара.

18. Обављање пожарно опасних радњи изван просторија које су за такве радње на-мењене, може се дозволити само под условом да су предузете одговарајуће мере заштите од пожара.

19. Уређаји, опрема и средства за гашење пожара, као и уређаји и инсталације за аутоматску дојаву и сигнализацију пожара у објектима КПЗ могу се користити само ако одговарају важећим стандардима у Републици Србији, а по добијању атеста од овлашћене стручне институције. Уређаји, опрема и средства за гашење пожара пос-тављају се на посебно означена, приступачна и видна места у објектима КПЗ и могу се користити само за потребе локализовања и гашења пожара. Уређаји, опрема и средства за гашење пожара као и уређаји и инсталације за аутоматску дојаву и сиг-нализацију пожара морају се одржавати у исправном стању о чему се води евиденци-ја.

20. Одржавање уређаја, опреме и средства за гашење пожара, као и уређаја и инста-лација за аутоматску дојаву и сигнализацију пожара у објектима КПЗ врше ов-лашћене организације односно привредна друштва, која су дужна да о извршеном испитивању и сервисирању исте издају посебне потврде и сертификате, као гаранци-ју за исправност.

21. Одговорна лица у КПЗ спроводе и унапређују заштиту од пожара уз стручну помоћ Службе заштите од пожара. Уколико КПЗ нема могућност да обави одређене делатности у оквиру спровођења мера заштите од пожара, ангажоваће друге ов-лашћене и специјализоване научне установе и институције.

22. Рад са отвореним пламеном и уређајима са усијаним површинама, апаратима за заваривање, резање и лемљење може се обављати у просторијама и на објектима

КПЗ тек пошто се претходно прибави одобрење од Службе за заштиту од пожара КПЗ, предузму мере заштите од пожара и обезбеде средства и опрему за гашење пожара. Пре отпочињања радова из претходног става, на привременим заваривачким местима руководиоца и извођач радова затражиће писмено одобрење за исте од Службе заштите од пожара КПЗ, а све у складу са важећом Уредбом која регулише ову област. Одобрење односно продужетак одобрења за извођење радова заваривања и лемљења издаје Служба заштите од пожара уз проверу примена мера заштите од пожара. Служба учествује у примопредаји радова, води евиденцију издатих одобрења у вези са извођењем истих и одговорно је за примену мера заштите од пожара.

Истраживање актуелног стања у области организације система заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција

У циљу анализе актуелног стања заштите од пожара упитник је дат како би се сагледало актуелно стање у области организације система заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција у Републици Србији. Анкета је била анонимна, податке који су добијени након извршеног тестирања, искључиво су се користили у истраживачке сврхе. У циљу прикупљања података за планирано емпиријско истраживање, попуњавао се упитник како би се сагледало актуелно стање у области организације система заштите од пожара у установама за извршење кривичних санкција у 9 (девет) установа на територији Републике Србије.

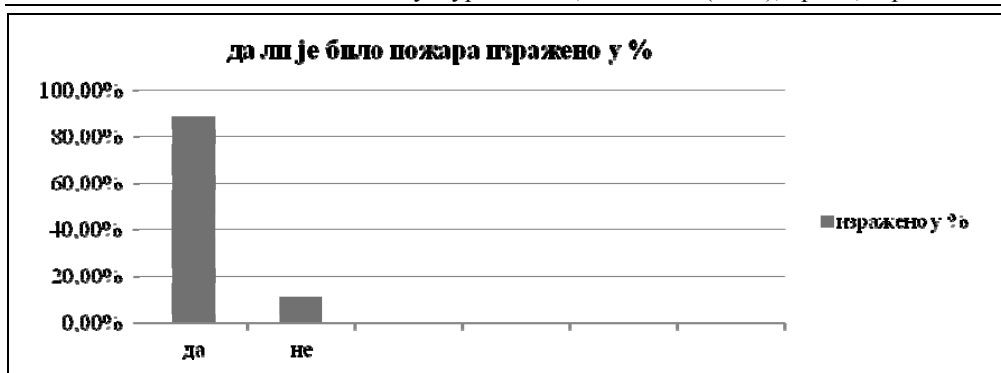
Табела 3. Број анкетираних установа и запослених.

Редни број	Установа	Место	Број испитаних управника	Број испитаних помоћника, шефова одсека и референата ЗОП-а	Број питања за управнике	Број питања за помоћника, шефова одсека и референата ЗОП-а
1.	КП Завод	Забела	1	1	22	32
2.	Окруж. затвор	Нови Сад	1	1	22	32
3.	КП Завод	Ниш	1	1	22	32
4.	ВП Дом	Крушевац	1	1	22	32
5.	Спец. болница	Београд	1	1	22	32
6.	КПЗ за малол.	Ваљево	1	1	22	32
7.	КП Завод	Ср. Митровица	1	1	22	32
8.	КПЗ за жене	Пожаревац	1	1	22	32
9.	Окруж. затвор	Београд	1	1	22	32

У следећој табели приказани су резултати упитника за топ ниво менаџмента установа за извршење кривичних санкција. У наставку је дат приказ извештаја и упитника за руководиоце установа за извршење кривичних санкција.

Упитник за управнике установа за извршење кривичних санкција са резултатима:															
1. Означите којој старосној доби припадате?															
а) од 30- 35 година, б) од 35- 40 година, в) од 40- 45 година, г) од 45- 50 година, д) од 50- 55 година, љ) од 55- 60 година, и) преко 60 година.															
Од укупно 9 (девет) испитаника:															
1 (један) је одговорио под б) што укупно чини 11,11%, 1 (један) је одговорио под в) што укупно чини 11,11%, 3 (три) је одговорило под г) што укупно чини 33,33%, 4 (четири) је одговорило под д) што укупно чини 44,44%.															
године старости изражено у %															
<table border="1"> <caption>године старости изражено у %</caption> <thead> <tr> <th>Старосна група</th> <th>Изражено у %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>30-35</td> <td>0%</td> </tr> <tr> <td>35-40</td> <td>11,11%</td> </tr> <tr> <td>40-45</td> <td>11,11%</td> </tr> <tr> <td>45-50</td> <td>33,33%</td> </tr> <tr> <td>50-55</td> <td>44,44%</td> </tr> <tr> <td>преко 60</td> <td>0%</td> </tr> </tbody> </table>		Старосна група	Изражено у %	30-35	0%	35-40	11,11%	40-45	11,11%	45-50	33,33%	50-55	44,44%	преко 60	0%
Старосна група	Изражено у %														
30-35	0%														
35-40	11,11%														
40-45	11,11%														
45-50	33,33%														
50-55	44,44%														
преко 60	0%														
2. Наведите школску спрему са којом располажете:															
а) средња стручна спрема, б) виша стручна спрема, в) висока стручна спрема, г) магистар – мастер, д) доктор наука.															
Од укупно 9 (девет) испитаника:															
1 (један) је одговорио под б) што укупно чини 11,11%, 6 (шест) је одговорило под в) што укупно чини 66,67%, 2 (два) је одговорило под г) што укупно чини 22,22%,															
школска спрема изражено у %															
<table border="1"> <caption>школска спрема изражено у %</caption> <thead> <tr> <th>Школска спрема</th> <th>Изражено у %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>виша сс</td> <td>11,11%</td> </tr> <tr> <td>висока сс</td> <td>66,67%</td> </tr> <tr> <td>маги стан-</td> <td>22,22%</td> </tr> </tbody> </table>		Школска спрема	Изражено у %	виша сс	11,11%	висока сс	66,67%	маги стан-	22,22%						
Школска спрема	Изражено у %														
виша сс	11,11%														
висока сс	66,67%														
маги стан-	22,22%														

3. Наведите назив школе – факултета који сте завршили:						
Факултет безбедности, 1 (један) испитаник, Правни факултет, 2 (два) испитаника, Криминалистичко-полицијска академија, 2 (два) испитаника, Факултет цивилне одбране, 1 (један) испитаник, Војна академија, 1 (један) испитаник, Медицински факултет, 1 (један) испитаник, Дефектолошки факултет, 1 (један) испитаник.						
4. Наведите колико година обављате функцију управника установе:						
1 година, 2 (два) испитаника, 2 године, 1 (један) испитаник, 3 године, 3 (три) испитаника, 4 године, 1 (један) испитаник, 5 година, 1 (један) испитаник, 6 година, 1 (један) испитаник.						
5. Наведите које послове сте обављали пре именованја на функцију Управника:						
Шеф самосталног одсека у полицијској управи, 1 (један) испитаник, Начелник службе обезбеђења, 2 (два) испитаника, Оперативац, 1 (један) испитаник, Заменик управника, 2 (два) испитаника Инспектор крим. полиције МУП РС, 1 (један) испитаник, Руководилац послова у више државних институција, 1 (један) испитаник, Начелник здравствене службе, 1 (један) испитаник.						
6. Сматрате ли да је Ваша установа изложена ризицима од пожара:						
а) да б) не						
Од укупно 9 (девет) испитаника:						
8 (осам) је одговорио под а) што укупно чини 88,89%, 1 (један) није одговорио на понуђено питање, што укупно чини 11,11%.						
<p>излагање ризицима изражено у %</p> <p>The chart displays two bars: 'да' (yes) at 88.89% and 'не' (no) at 11.11%. The y-axis is labeled 'изложено у %' and ranges from 0.00% to 100.00% in 20% increments. The x-axis has two categories: 'да' and 'не'.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Одговор</th> <th>Процент</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>да</td> <td>88,89%</td> </tr> <tr> <td>не</td> <td>11,11%</td> </tr> </tbody> </table>	Одговор	Процент	да	88,89%	не	11,11%
Одговор	Процент					
да	88,89%					
не	11,11%					
7. Наведите да ли је било пожара у Вашој установи:						
а) да б) не						
Од укупно 9 (девет) испитаника:						
8 (осам) је одговорио под а) што укупно чини 88,89%, 1 (један) је одговорио под б) што укупно чини 11,11%						

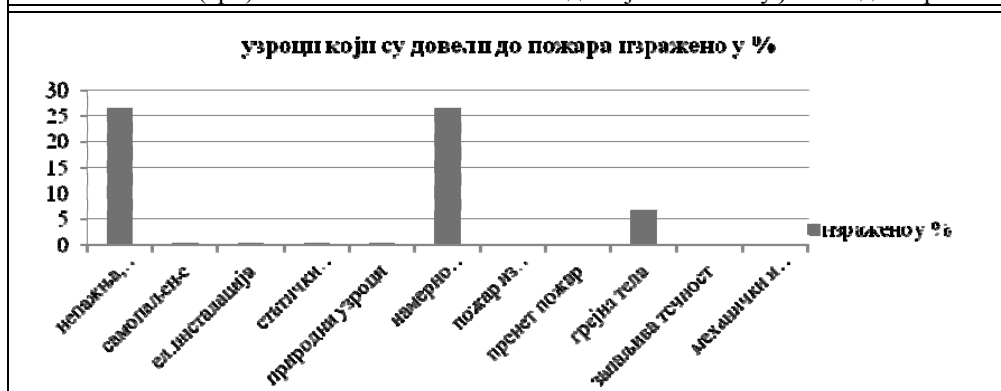

8. Уколико је Ваш одговор ДА онда наведите узроке који су довели до пожара:

- а) непажња, незнање, нехат, опушак цигарете, отворен пламен,
- б) самозапаљење,
- в) електричне инсталације,
- г) статички електрицитет,
- д) природни узроци (удар грома, високе температуре и сл.),
- ђ) намерно изазвани пожари,
- и) пожар као последица занатске или неке друге делатности,
- ж) пожар пренет са околних објеката и простора,
- з) грејна тела, грејалице, пећи на чврсто гориво,
- ј) пожар услед запаљивих течности и гасова,
- к) пожар услед механичких и хемијских експлозија.

Од укупно 9 (девет) испитаника:

- 4 (четири) је одговорило под а) што укупно чини 26,67%,
 - 1 (један) је одговорио под б) што укупно чини 6,67%,
 - 4 (четири) је одговорило под в) што укупно чини 26,67%,
 - 4 (четири) је одговорило под ђ) што укупно чини 26,67%,
 - 1 (један) је одговорио под з) што укупно чини 6,67%,
 - 1 (један) није одговорио на понуђено питање што укупно чини 6,67%,
- Напомена: 3 (три) испитаника на ово питање дало је више понуђених одговора.

9. Уколико је било пожара да ли су оне праћене људским жртвама:

- а) да
- б) не

Од укупно 9 (девет) испитаника:

9 (девет) је одговорило под б) што укупно чини 100%.

10. Уколико је било пожара који су се десили као последица деловања неформалног осуђеничког система, опишите како је дошло до истог и навести која материјална штета је настала:

1. Опушак цигарете-унутрашњост зграде, ПВЦ столарија, ел.инсталација.
2. Осуђеник-намерно изазван пожар, захваћено пожаром-постељина.
3. За време побуне осуђеника-изгорела 2 павиљона и 1 делимично.
4. Осуђеник-намерно изазван пожар, захваћено пожаром-постељина, зид просторије болничке собе.
5. За време бомбардовања, почетан пожар, мања материјална штета.
6. Остали испитаници нису имали пожар за време свог руковођења.

10а. Наведите ко је све учествовао у гашењу и локализацији пожара:

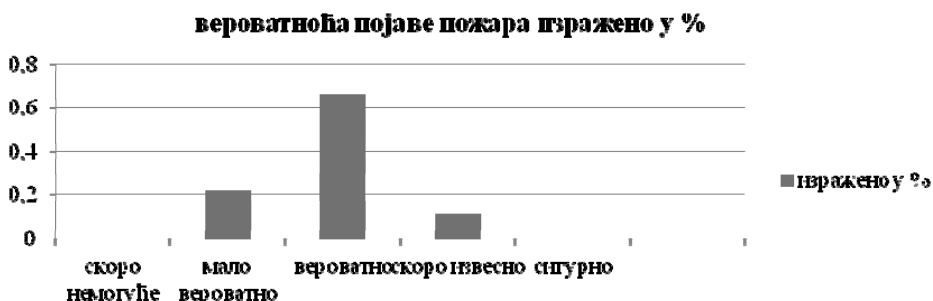
Запослени, ВСЈ МУП, припадници службе обезбеђења,

11. Рангирајте од 1-5вероватноћу појаве пожара у Вашој установи:

(1-скоро немогуће; 2- мало вероватно, 3- вероватно, 4- скоро извесно, 5 – сигурно)

Од укупно 9 (девет) испитаника:

- 2 (два) је одговорило под 2- што укупно чини 22,22%,
 6 (шест) је одговорило под 3- што укупно чини 66,67%,
 1 (један) је одговорио под 4- што укупно чини 11,11%.

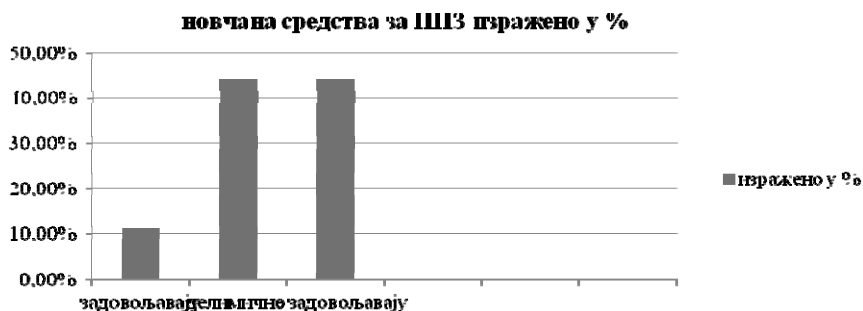

12. Да ли новчана средства која су одређена за противпожарну заштиту у вашој установи задовољавају ваше годишње потребе за истим:

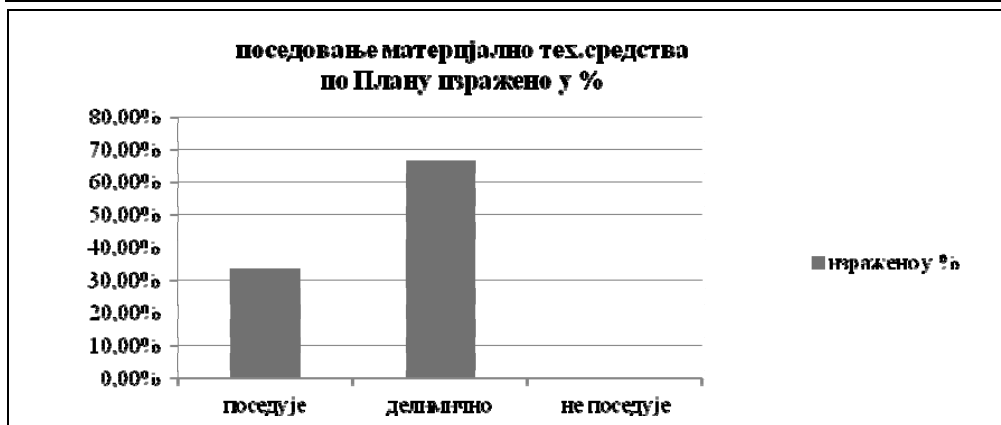
- А – Задовољавају
 Б – Делимично задовољавају
 Ц – Не задовољавају

Од укупно 9 (девет) испитаника:

- 1 (један) је одговорио под А) што укупно чини 11,11%,
 4 (четири) је одговорило под Б) што укупно чини 44,44%,
 4 (четири) је одговорило под Ц) што укупно чини 44,44%.

13. Који су највећи проблеми са којима се сусрећете у Вашем раду када је у питању противпожарна заштита:								
Недостатак новца и материјалних средстава, опреме и уређаја. Деструктивни потенцијал осуђених лица и непажња. Недостатак техничких средстава. Недостатак ватрогасног возила. Непрофесионалност и низак степен свести превентивне заштите.								
14. Каква је сарадња установе са ватрогасном јединицом, припадницима Сектора за ванредне ситуације и осталим организацијама са којима сарађујете:								
А – потпуна, Б – делимична, Ц – не постоји.								
Од укупно 9 (девет) испитаника:								
7 (седам) је одговорио под А) што укупно чини 77,78%, 2 (два) је одговорило под Б) што укупно чини 22,22%.								
<p>сарадња са ВСЈ изражено у %</p> <table border="1"> <caption>Сарадња са ВСЈ изражено у %</caption> <thead> <tr> <th>Категорија</th> <th>Процент</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>потпуна</td> <td>77,78%</td> </tr> <tr> <td>делимична</td> <td>22,22%</td> </tr> <tr> <td>не постоји</td> <td>0,00%</td> </tr> </tbody> </table>	Категорија	Процент	потпуна	77,78%	делимична	22,22%	не постоји	0,00%
Категорија	Процент							
потпуна	77,78%							
делимична	22,22%							
не постоји	0,00%							
15. Да ли се у Вашој установи спроводи обука осуђених лица и запослених из области заштите од пожара у складу са законом о заштити од пожара:								
А – Да, Б – Не.								
Од укупно 9 (девет) испитаника:								
9 (девет) је одговорио под А) што укупно чини 100%.								
16. Да ли у Вашој установи постоје проблеми у вези сервисирања ПП апарата и хидраната:								
Од укупно 9 (девет) испитаника:								
Не, јер се сервисирање врши редовно у законском року, што укупно чини 100%.								
17. Да ли установа располаже са свим неопходним материјално-техничким средствима сходно плану заштите од пожара или плановима о заштити од пожара:								
А- Поседује, Б – Делимично, Ц – Не поседује.								
Од укупно 9 (девет) испитаника:								
3 (три) је одговорило под А) што укупно чини 33,33%, 6 (шест) је одговорило под Б) што укупно чини 66,67%.								

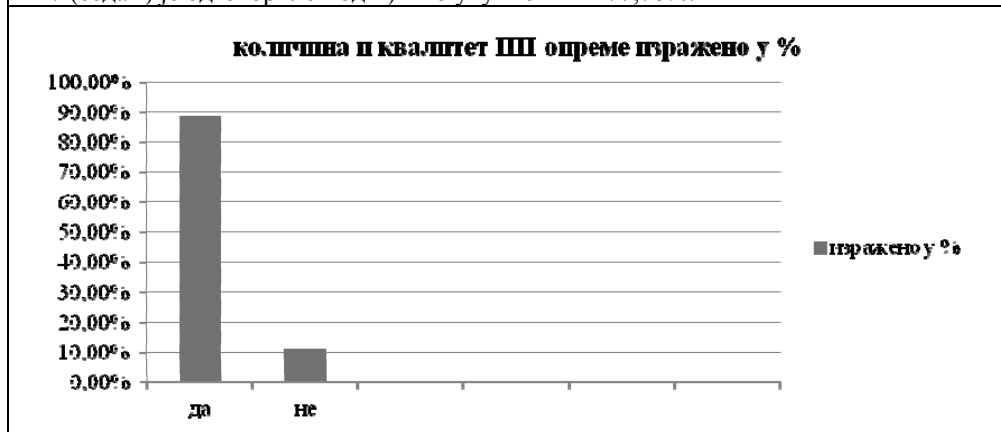

18. Да ли количина и квалитет опреме и средстава за гашење пожара задовољавају потребе ваше установе за тим средствима:

- А – Задовољава,
- Б – Делимично задовољава,
- Ц – Не задовољава.

Од укупно 9 (девет) испитаника:

2 (два) је одговорило под А) што укупно чини 22,22%,
7 (седам) је одговорило под Б) што укупно чини 77,78%.

19. Да ли су сви запослени по систематизацији који обављају послове заштите од пожара стручно обучени и да ли исти имају завршен стручни испит за рад на тим пословима:

Од укупно 9 (девет) испитаника:

Одговор је био Да, што укупно чини 100%

20. Да ли се у вашој установи спроводе редовне контроле система за откривањем дојаву пожара, електричних, топоводних, вентилационих инсталација и димоводних ложишта и са каквим проблемима се сусрећете приликом отклањања недостатака:

- Да, у складу са законским прописима.
- Периодичне контроле постоје, али нису довољне.
- Недостатак материјално-финансијских средстава.
- Замена постојеће и уградња нових система за дојаву пожара, електричних инсталација.

21. Предлог мера које се односе на подизање нивоа заштите од пожара на нивоу установе и на нивоу Управе за извршење кривичних санкција:

Отклањање и замена дотрајале електро инсталације.
 Организовати стручне семинаре и обуке запослених и осуђених лица.
 Осавременити опрему за заштиту од пожара у складу са техничким достигнућима.
 Спровођење превентивних мера заштите од пожара.
 Уврстити у програм у центру за обуку у Нишу предмет заштите од пожара.
 Уградити инсталацију за детекцију и дојаву пожара у свим објектима.
 Подићи свест запослених о придржавању мера заштите од пожара.
 Уградња стабилних система за гашење пожара.
 Обезбеђење већих финансијских средстава за заштиту од пожара.
 Провера громобранске инсталације.
 Известити унутрашњу хидрантску мрежу.
 Видео надзор.
 Замена дотрајале ПП опреме.

Дискусија

Осврнули би се на упитнике којим су испитани запослени у установама за извршење кривичних санкција у РС, од којих су обухваћене следеће установе: КПЗ Забела из Пожаревца, Окружни затвор у Новом Саду, КПЗ из Ниша, ВП Дом у Крушевцу, Специјална затворска болница у Београду, КПЗ за малолетнике у Ваљеву, КПЗ Сремској Митровици, КПЗ за жене у Пожаревцу и Окружни затвор Београд.

С обзиром на хипотезе и дата чињенична стања одговора из питања упитника, као и да се поједини проблеми подударају и сусрећу. Став и мишљење управника је скоро идентичан, да је из разлога недостатка материјалних и финансијских средстава, највећи проблем у свим установама да се адекватно побољша и обнови већ застарела опрема и набави нова, унапређење послова на новим материјалима, ватрогасним справама и опремом која је у дефициту свих установа, оно што охрабрује и даје сигурност је то да је стручност, оператива и извршење послова заштите од пожара запослених у служби на високом нивоу у свим одељењима, као и сама организација обављања послова заштите од пожара било она категорисана Законом у прву или другу категорију угрожености од пожара. Високо образовани професионалци који су својим искуством кроз рад, дали комплетну тематику и проблематику понаособ свако у својој установи у којој је запослен. Податке које смо појединачно обрадили и процентуално изразили, поред истих добили смо приближно јасне податке и анализе свих установа које смо испитали од којих најдетаљније можемо приказати установу КПЗ Забела из Пожаревца. *Упоредна анализа и дискусија резултата истраживања у посматраним установама: Мишљења управника:*

Новим Законом о изменама и допунама заштите од пожара ("Сл. гл. РС", бр. 111/09, 20/15) прописан је читав низ нових обавеза за правне субјекте које се тичу: категоризације објеката, израде планских аката, сагласности на техничку документацију, подобности објеката за употребу. Доношењем нових

прописа у пракси су остала отворена многа питања од суштинског значаја, а и најмања грешка у примени закона за последицу може имати милионске казне. Једногласно су закључили дискусијом, као и свесни да су они најодговорнија лица која представљају понаособ сваку од установа у којима врше управничке послове. Закључак мишљења и ставова свих управника је да се сва лица која раде на пословима заштите од пожара, као и свих осталих запослених и осуђеника у установама за извршење кривичних санкција понаособ упознају са новим превентивним мерама, начинима и поступцима за унапређење, поступак и обављање послова заштите од пожара, а које чине:

1. Основне одредбе правила заштите од пожара у КПЗ;
2. Општи нормативни акти из области ЗОП;
3. План и организација заштите од пожара;
4. Мере заштите од пожара;
5. Главни пројекат заштите од пожара;
6. Сагласност Министарства;
7. Пројектовање и извођење посебних система;
8. Превентивне мере високоградње;
9. Уређаји за откривање и јављање пожара и уређаји за гашење пожара;
10. Контролисање инсталација и уређаја;
11. Превентивне мере у природи;
12. Оперативне карте.

Посебан осврт ставова и мишљења управника и лица која се баве овим пословима у казнено поправним заводима су Службе за ПП заштиту, Превентивна заштита чији је врло важан функционални део система заштите и спасавања у КПЗ, који има за циљ да обједини превентивне активности на заштити живота и здравља запослених и осуђених лица, као и целокупне имовине коју поседују и штите. *Из упитника смо дошли до следећих закључака, ставова и мишљења:*

Табела 4. Предлог мера у складу са прописима у затвореном делу у Забелу.

Ред. бр.	Превентивне мере
1	Контрола и мерење отпора уземљења громобранских инсталација.
2	Мерење отпора уземљења електроинсталација.
3	Контрола исправности паничног светла.
4	Периодична преглед исправности стабилног система за откривање и дојаву пожара.
5	Периодично испитивање апарата и хидраната за гашење пожара.
6	Испитивање хидрантских црева на непропусност воденим притиском.
7	Периодично испитивање судова апарата за гашење пожара CO ₂ на хладан водени притисак.
8	Периодично испитивање челичних боца апарата за гашење пожара S на хладан водени притисак.
9	Чишћење димовода и ложишта.
10	Чишћење термо блока кухиње.
11	Провера обучености запослених за примену мера заштите од пожара.
12	Обележити спољне хидранте.

13	Поставити ознаку „пожарни пут“ на саобраћајници којом се обезбеђује приступ ватрогасним возилима до улаза из простора Службе за упошљавање.
14	Набавка два рефлектора.
15	Набавка два изолациона апарата.
16	Набавка два ватрогасна одела за заштиту од високе температуре.

Табела 5. Предлог мера у складу са прописима за објекте притвора у Пожаревцу.

Ред. бр.	Превентивне мере
1	Контрола и мерење отпора уземљења громобранских инсталација.
2	Мерење отпора уземљења електроинсталација.
3	Периодично испитивање апарата и хидраната за гашење пожара.
4	Испитивање хидрантских црева на непропусност воденим притиском.
5	Периодично испитивање судова апарата за гашење пожара CO ₂ на хладан водени притисак.
6	Периодично испитивање челичних боца апарата за гашење пожара S на хладан водени притисак.
7	Чишћење димовода котла за централно грејање.
8	Провера обучености запослених за примену мера заштите од пожара (Одсек заштите од пожара).
9	Поставити ознаку „пожарни пут“ на саобраћајницама којима се обезбеђује приступ ватрогасним возилима.

Табела 6. Предлог мера у складу са прописима на делу економије.

Ред. бр.	Превентивне мере
1	Контрола и мерење отпора уземљења громобранских инсталација.
2	Мерење отпора уземљења електроинсталација.
3	Периодично испитивање апарата за гашење пожара.
4	Периодично испитивање судова апарата за гашење пожара CO ₂ на хладан водени притисак.
5	Периодично испитивање челичних боца апарата за гашење пожара S на хладан водени притисак.
6	Провера обучености запослених за примену мера заштите од пожара (Одсек заштите од пожара).
7	Поставити ознаку „пожарни пут“ на саобраћајницама којима се обезбеђује приступ ватрогасним возилима до сваког објекта.
8	Провера обучености запослених за примену мера заштите од пожара (Одсек заштите од пожара).

Закључак предлога мера: На основу извршене процене угрожености и значаја објеката Казнено поправног завода за Републику Србију, ови објекти се разврставају у II.3 категорију са повећаним ризиком од избијања пожара. На основу прорачуна пожарног ризика објеката и садржаја објекта, ризика по људе и имовину, закључује се, да је пожељна уградња система аутоматске детекције и дојаве пожара за објекте затвореног дела у Забели притвора у Пожаревцу, а да је пожељна уградња система аутоматске детекције и дојаве пожара на економији у магацину зрнасте хране – млину.

Закључак

Редовне дужности службе у оквиру превентивне функције којима се врши оптимизација модела управљања ризика од пожара у установама за извршење кривичних санкција су следеће: Предузимање свих потребних мера заштите од пожара у циљу заштите лица и имовине КПЗ, у складу са законом, другим прописима. Организовање спровођења и унапређења заштите од пожара, ради повећања степена сигурности и безбедности у КПЗ. Старање о примени прописа утврђених законом о заштити од пожара, планом заштите од пожара, као и интерним општим актима КПЗ. Учествовање у изради нацрта општих аката, програма и планова заштите од пожара и програма основне обуке радника из области заштите од пожара.

Обављање обуке свих запослених радника у вези са опасностима које им прете од пожара на радним местима и уопште, начином употребе, руковањем и карактеристикама апарата за гашење пожара. Обављање контроле исправности и функционалности уређаја за гашење пожара, хидраната и друге опреме којом располаже КПЗ, као и вођење евиденције о истом. Старање о набавци, чувању и ускладиштењу средстава и опреме за гашење пожара. Остваривање сарадње и надзора са одговарајућом службом КПЗ ради спровођења мера заштите од пожара код пројектовања и адаптације нових и постојећих објеката. Израда и предлагање годишњих планова за отклањање недостатака противпожарне заштите, као и планирање потребе за личном и заједничком ватрогасном опремом за потребе КПЗ. Израда упутстава, упозорења и начина за сигуран рад, манипулацију и руковање са лако запаљивим, експлозивним и опасним материјама у складу са одредбама ових Правила и осталим важећим прописима.

Обављање повремене контроле и обиласка објеката КПЗ у циљу сагледавања пропуста и примене пожарно-превентивних мера заштите, на основу чега се дају писмени налози за отклањање утврђених недостатака са роковима отклањања. Сарадња са Сектором за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова Републике Србије, стручним институцијама и привредним друштвима у циљу побољшања и унапређења противпожарне заштите. Обављање дневних и ноћних обилазака објеката КПЗ у циљу спровођења надзора над примењивањем прописа и мера заштите од пожара, као и подношење пријава због повреде радне обавезе против прекршилаца истих. Контрола уређења, чишћења и одржавања круга и објеката КПЗ, а нарочито улаза и излаза, прилаза хидрантима и апаратима за гашење пожара, као и спољних и унутрашњих саобраћајница. Превентивна заштита од пожара је са циљем сагледавања и унапређења чињеничних стања у заводима за извршење кривичних санкција и предузимања превентивних и оперативних мера, ради заштите од пожара на истим местима, као и стручно, оперативно и техничко опремање системима за детекцију, дојаву и гашење пожара, рад на едукацији лица лишених слободе, запослених и осталих лица која се по било ком основу затекну у просторијама КПЗ.

Литература:

1. Brauer, L.R. (2006). *Safety and Health for Engineers*, Wiley-interscience, pages 654-655, New Jersey, USA.
2. Glyn A. H. (2004). Defining risk, *Financial Analysts Journal*, Vol. 60, br. 6, CFA Institute.
3. Hietaniemi, J., Mikkola, E. (2010). *Design Fires for Fire Safety Engineering*, VTT Working papers, Technical research center Finland.
4. Injac, J., Novaković, M. (1997). *Sredstva za gašenje sa taktikom gašenja požara*. Beograd: Viša škola unutrašnjih poslova.
5. Radmilac, D., Jovanov, R. (2000). *Rasvetljavanje uzroka požara i eksplozija*. Beograd: Viša škola unutrašnjih poslova.
6. Ristić, D., Stanković, M., Savić, S. (2008). *Matrice za procenu rizika*, 11th International Conference Dependability and Quality Management, ICDQM-2008, Zbornik radova. Beograd: Istraživački centar DQM.
7. Starčević, J., Ilić, M., Paunović, J. (2010). *Priručnik za procenu rizika*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije.
8. Spasić, S., Jovanov, R., Pavlović, A., Ocokoljić, D., Injac, J., Jeftović, G., Trkulja, M. (2000). *Preventivna zaštita od eksplozija i požara*. Beograd: Viša škola unutrašnjih poslova.
9. *Zakon o zaštiti od požara* (Sl. glasnik RS br. 111/09, 20/15)

OPTIMIZATION OF THE FIRE RISK MANAGEMENT MODEL IN INSTITUTIONS FOR PERFORMANCE OF CRIMINAL SANCTIONS

Summary: The theoretical and empirical research carried out in this paper is aimed at reviewing the current situation in the field of fire risk management, as well as the organization and methods of implementation of fire protection measures in criminal justice institutions in the Republic of Serbia. The research covered the issues defined by the problem and subject of the research, the objectives and the hypothetical framework, using the appropriate methodology. The aim of the research was to carry out their presentation, discussion and analysis on the basis of theoretical and empirical research and the results obtained, and to draw conclusions that will be the basis for designing the optimal model of fire risk management in criminal justice institutions in the Republic of Serbia. When it comes to the optimization of fire risk management models in penal institutions, they are subject to the same rules that apply to all correctional institutions in the Republic of Serbia.

Key words: fire, shut down, system, protection, prevention

